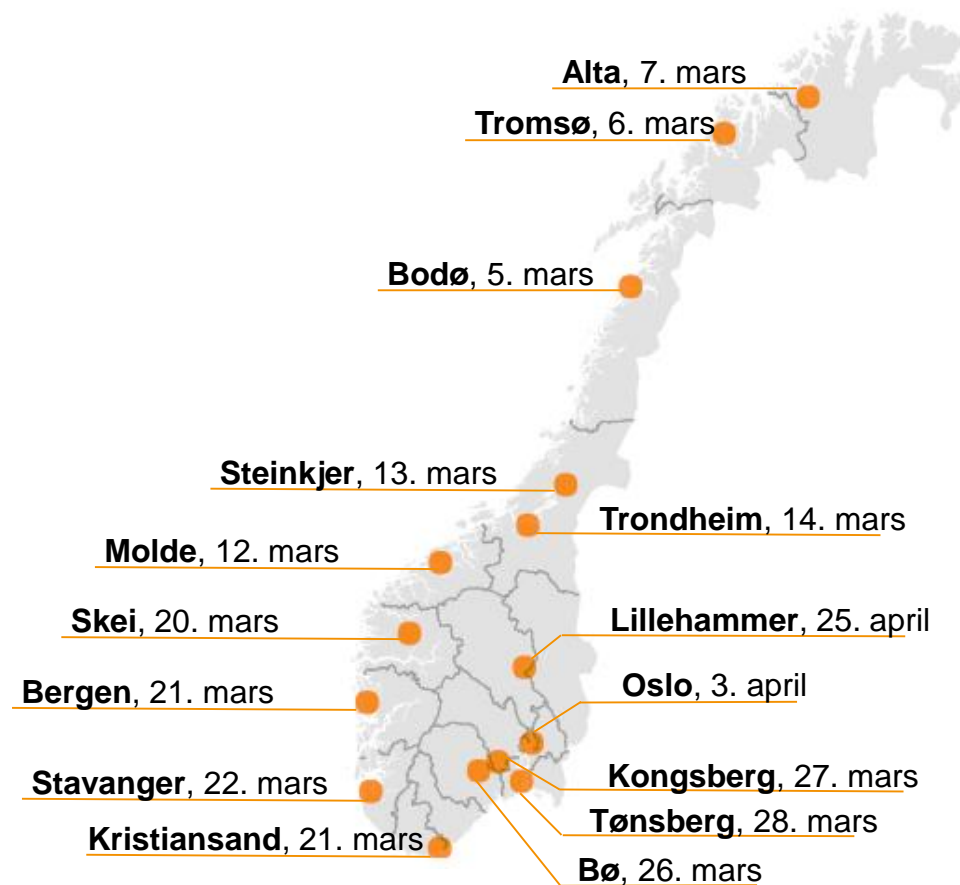
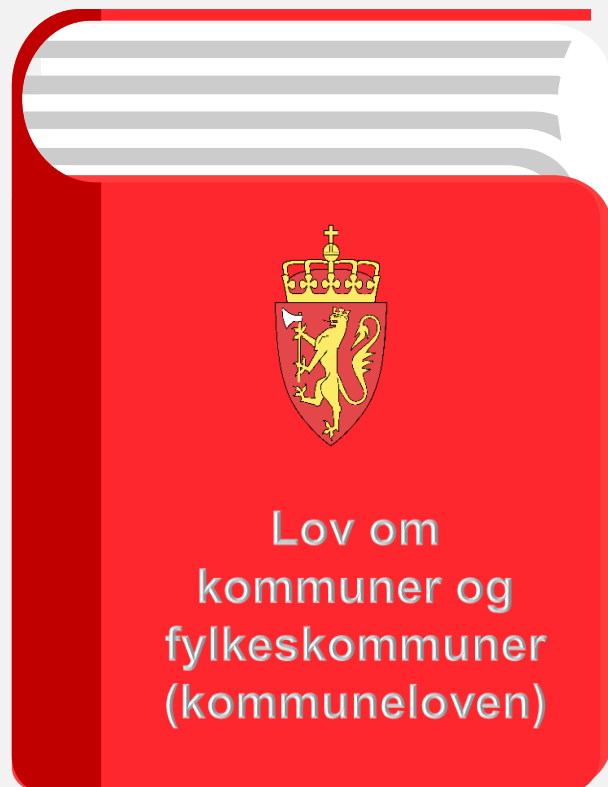

PARALLELL SESJON

Økonomibestemmelsene

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Egenkontroll og
statlig tilsyn

Økonomi-
bestemmelsene

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Innledning og oversikt

Økonomi-
bestemmelsene

Hva handler økonomibestemmelsene om?

Regler om økonomisk planlegging og styring

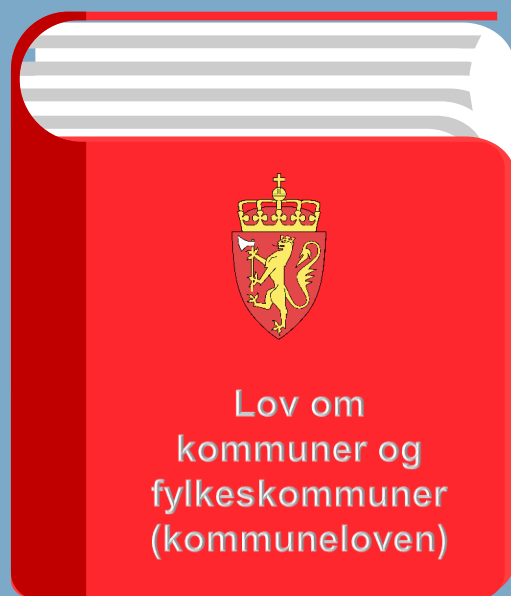
- Lokalpolitisk styrt utvikling av kommunen
- Åpenhet om og kontroll med ressursbruken

Regler som begrenser mulige økonomiske disposisjoner

- "Handlingsregler" for en forsvarlig økonomiforvaltning
- Ivareta kommunens økonomiske handlingsevne

Hva er gjort i ny kommunelov?

Økonomireglene i dagens lov er i hovedsak videreført

En rekke viktige enkeltstående endringer

- Flere krav for en mer langsiktig forvaltning og tidlige grep
- Noen få endringer åpner opp handlingsrommet

Nye økonomiforskrifter utfyller loven (ikke tema her)

Ikrafttredelse

Økonomibestemmelsene trer i kraft 1.1.2020

Fra og med budsjett- og regnskapsåret 2020

- Økonomiplanen og årsbudsjettet for 2020 etter nye regler

Dagens regler gjelder ut regnskapsåret 2019

- Årsregnskapet og årsberetningen for 2019 etter dagens regler

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

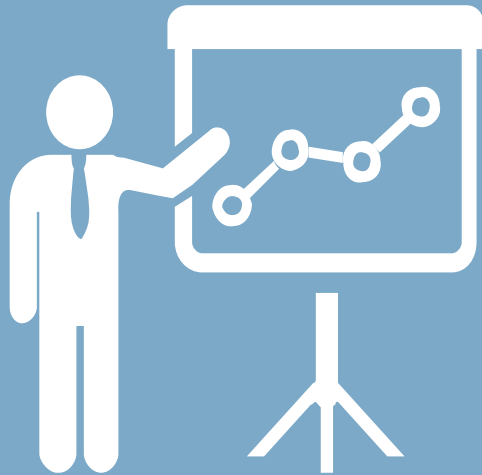
Reglene om økonomisk planlegging og styring

Økonomi-
bestemmelsene

Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen - § 14-1

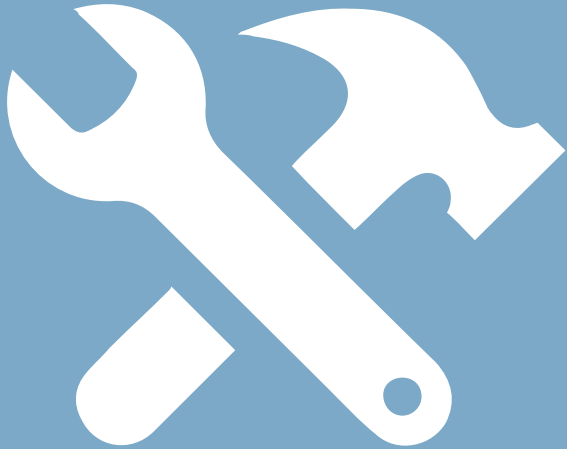

Kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid

- En ny og generell plikt – karakter av en formålsbestemmelse
- Løfter frem idealet – en langsiktig økonomiforvaltning
- Markerer kommunestyrets ansvar for å ivareta handlingsrommet
- Hva er god langsiktig forvaltning? – politisk skjønn

- Regelen er ikke egnet som grunnlag for å prøve lovligheten av enkeltavgjørelser

Styringsverktøyene - § 14-2

Kommunestyrets verktøy for planlegging og styring

- Økonomiplanen og årsbudsjettet
- Årsregnskapet og årsberetningen
- Finansreglementet
- Økonomireglementet

Kommunestyret skal nå ta i bruk finansielle måltall

- Finansielle måltall – kommunestyrets mål for økonomisk utvikling
- Lokal økonomisk politikk – lokale handlingsregler for budsjettet
- Skape bevissthet og åpenhet om reell økonomisk situasjon

Finansielle måltall – lokale handlingsregler - § 14-2

Kommunestyret skal selv vedta de finansielle måltallene

Mål for hva driftsresultat, gjeldsgrad mv. bør være for at det økonomiske handlingsrommet skal sikres over tid

Måltallene skal være retningsgivende for budsjettarbeidet

KS har ulike modeller som kan brukes som støtteverktøy

Økonomiplanen og kommuneplanens handlingsdel - § 14-4 (pb-loven §§ 11-1 og 11-4)

Økonomiplanen må vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp

Utarbeidelse av plandokumenter – nå tre alternativer for kommunen

- Utarbeide både en økonomiplan og en handlingsdel, eller
- utarbeide en handlingsdel hvor økonomiplanen integreres, eller
- utarbeide en økonomiplan som samtidig skal fungere som handlingsdel (nytt)

Pb-lovens krav til ettersyn av handlingsdelen
reduseres fra 30 til 14 dager

Økonomiplanens og årsbudsjettets innhold - § 14-4

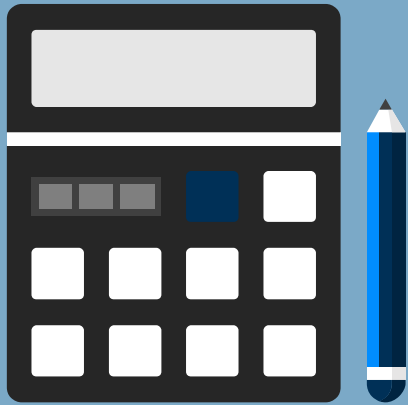
Kravene til økonomiplanens og årsbudsjettets innhold er i hovedsak videreført og harmonisert

- Balanse, realisme, fullstendighet og oversiktlig
- Driftsdel og investeringsdel
- Vise kommunestyrets prioriteringer, bevilgninger, mål og premisser
- Vise utviklingen i kommunens økonomi

Nå også krav om å vise utviklingen i gjeld og andre langsiktige forpliktelser

Obligatoriske oversikter reguleres i forskrift

Skillet mellom drift og investering - § 14-9

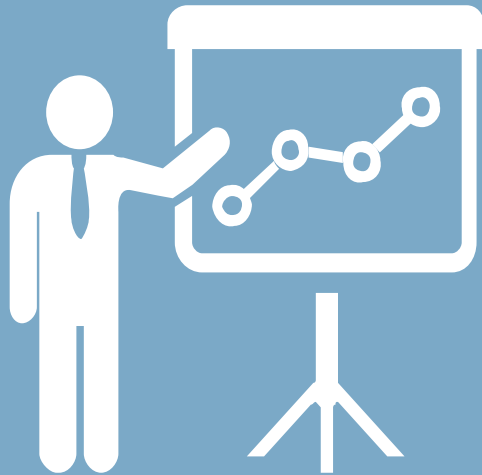
Ny lov presiserer de tradisjonelle prinsippene

- Driften kan bare finansieres av løpende inntekter
- Lån og salg av formue bare til (egne) investeringer

Enkelte unntak

- Tilskudd til andres investeringer (flere vilkår)

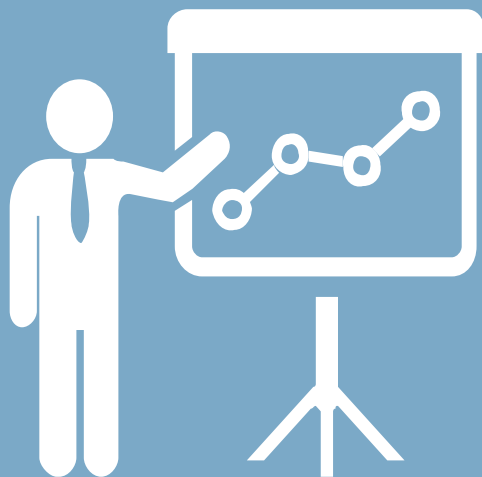
Oppfølging av budsjettet – budsjettrevisjon - § 14-5

Kommunedirektøren har fortsatt plikt til å rapportere om utviklingen ifht budsjett, og til å foreslå budsjettendringer ved vesentlige avvik

Kommunestyret har fortsatt plikt til å endre budsjettet underveis hvis det trengs for å ivareta realisme og balanse

Oppfølging av merforbruk i årsregnskapet - § 14-3 og § 14-5

Ny lov krever tidlige grep hvis regnskapet viser merforbruk

Hvis regnskapet *avlegges* med merforbruk, skal kommunedirektøren foreslå endringer i *årets* budsjett

- Må behandles av kommunestyret innen 30. juni

Hvis regnskapet *vedtas* med merforbruk, skal kommunestyret i vedtaket angi hvordan merforbruket skal dekkes inn

Konsolidert årsregnskap – utvidet regnskapsplikt - § 14-6

Vise kommunen (rettssubjektet) som én økonomisk enhet

- Kommunekassen
- Kommunale foretak
- Interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap som ikke er eget rettssubjekt
- Lånefond
- Samarbeid og selskaper som er egne rettssubjekt inngår **ikke**

- Regnskapet skal revideres
- Rapporteres til KOSTRA
- Ny frist for regnskapsavleggelse: 22. februar

Nye krav til årsberetningens innhold - § 14-7

Ivaretas den økonomiske handleevnen over tid?

- vurdere økonomisk utvikling i lys av kommunens finansielle måltall

Hva er årsaken til vesentlige beløpsmessige budsjettavvik?

Er det vesentlige avvik fra premissene for bevilgningene?

- er pengene brukt til annet enn kommunestyret hadde forutsatt?

Regnskapsrevisors mandat - §§ 24-5 til 24-9

Regnskapsrevisors hovedoppgave videreføres

- Er årsregnskapet avlagt i samsvar med lov og forskrift?
- Inneholder årsberetningen lovpålagte opplysninger?

Regnskapsrevisors rolle i bevilgningskontrollen styrkes

- Gir årsberetningen dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik?

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

- Støtte for kontrollutvalgets kontroll med økonomiforvaltningen

Lovlighetskontroll ved negativ revisjonsberetning - § 28-6

Departementet skal kontrollere lovligheten av et vedtatt årsregnskap hvis to vilkår er oppfylt

- revisor har avgitt negativ revisjonsberetning
- årsregnskapet er ikke endret for å rette opp dette

Dersom årsregnskapet blir funnet lovlig – regnskapsvedtaket står

Dersom årsregnskapet blir funnet ulovlig – oppheves og nytt vedtak

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Reglene som begrenser mulige økonomiske disposisjoner

- Balansekravet og ROBEK
- Låneopptak
- Finansforvaltning og garantier

Økonomi-
bestemmelsene

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELLE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELLE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Reglene som begrenser mulige økonomiske disposisjoner

- Balansekravet og ROBEK
- Låneopptak
- Finansforvaltning og garantier

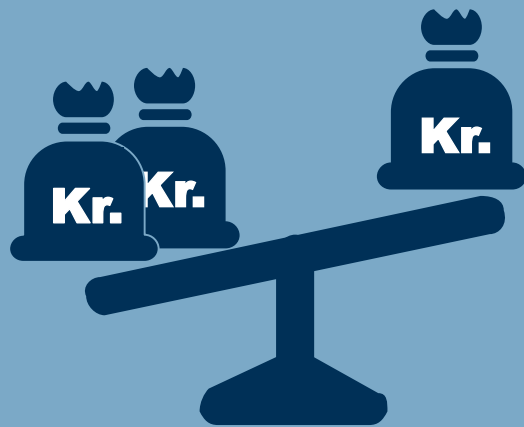

Økonomi-
bestemmelsene

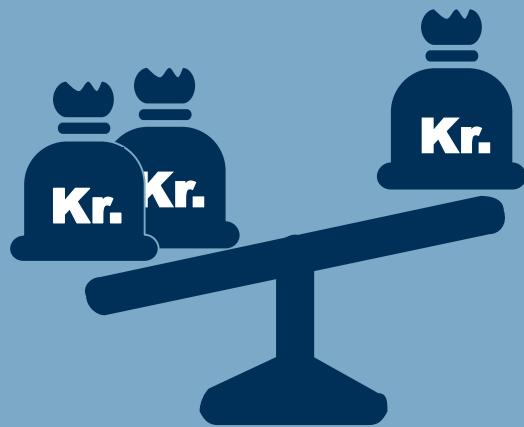
Budsjettbalanse og inndekning av merforbruk –

§§ 14-10 og 14-11

- Det skal fortsatt budsjetteres med balanse
- Merforbruk i regnskapet skal fortsatt dekkes inn
- Tidsfristene for inndekningen er videreført
  - Innen 2 år utenfor ROBEK, flere enn 2 år innenfor ROBEK
- Men - inndekning kan ikke lenger utsettes hvis kommunen har midler på disposisjonsfond
  - Midler på disposisjonsfond skal brukes til å dekke inn merforbruk det året merforbruket oppsto (reguleres i forskrift)

Merforbruk – eksempel

Forslag til ny budsjett- og regnskapsforskrift kapittel 4

- Regnskapet for 2020 viser et merforbruk på 5 mill. kr, samtidig som det er 4 mill. kr på disposisjonsfondet
- I dag kan hele merforbruket på 5 mill. fremføres uten at fondet røres
- Åpner for eksempel for at hele disposisjonsfondet finansierer tiltak i 2021, mens inndekningen på 5 mill. først tas i 2022 eller senere
- Nye regler krever at disposisjonsfondet må brukes i 2020 til å redusere merforbruket fra 5 mill. til 1 mill.
- Kun rest merforbruk på 1 mill. fremføres til inndekning i 2021 eller senere

ROBEK – kriteriene for innmelding - § 28-1

Grunnlagene for innmelding i ROBEK er utvidet

- Budsjett og økonomiplan vedtatt med merforbruk
- Regnskapet, budsjettet eller økonomiplanen viser inndekning over flere enn to år
- Regnskapet viser et akkumulert merforbruk over 3 prosent
- Vedtak er ikke fattet innen fristen

Departementet får adgang til å la være å melde en kommune inn i ROBEK, men bare hvis det **åpenbart** ikke er behov for kontroll

ROBEK – virkemidlene - § 28-3, § 28-4

Budsjettkontrollen videreføres (balanse og realisme)

Godkjenning av lån og lange leieavtaler videreføres, men

- ny lov krever at godkjenningen skal skje ved en samlet øvre låneramme
- departementet får hjemmel til å fastsette vilkår for bruk av lånerammen
  - hva lånerammen skal brukes til, eller hva den ikke kan brukes til
  - bare når det er nødvendig av hensyn til kommunens økonomi

ROBEK-kommuner skal vedta en tiltaksplan

PAUSE

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELLE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELLE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Reglene som begrenser mulige økonomiske disposisjoner

- Balansekravet og ROBEK
- Låneopptak
- Finansforvaltning og garantier

Økonomi-
bestemmelsene

Vilkår for å ta opp lån - § 14-14

Vilkårene for å ta opp lån er presisert

- Må være et lovlig låneformål
- Må være innenfor de rammene som kommunestyret har vedtatt
- Må være innenfor det som fylkesmannen har godkjent (ROBEK)

Det innføres en ugyldighetsregel

- En låneavtale er ikke gyldig *hvis långiveren forsto eller burde forstått* at låneopptaket ikke er i tråd med vilkårene

Kommunene får en dokumentasjonsplikt overfor långiver

Lån til egne investeringer - § 14-15 første og andre ledd

Fortsatt adgang til å lånefinansiere egne investeringer

- Kun varige driftsmidler (bygninger, tomter, tekniske installasjoner etc.)
- Kommunen må eie investeringen (formell eier eller reell eier)

Ny adgang - lån til kjøp av eiendom som er organisert som AS

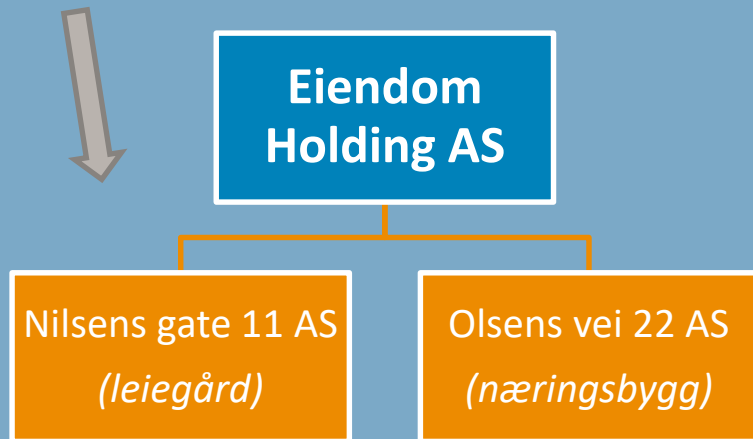
- Aksjeselskapet må være et rent ("single-purpose") eiendomsselskap

Alle andre investeringer faller utenfor låneadgangen

- Verdipapirer, aksjer eller andre eierandeler, egenkapitalinnskudd o.l.

Lån til kjøp av eiendom organisert som AS – § 14-15 andre ledd

Låneadgangen gjelder kjøp av datterselskaper med én eiendom som eneste innmat

Kommunen må kjøpe alle aksjene

Rent eiendomsselskap

- ingen annen virksomhet
- ingen andre vesentlige forpliktelser
- ingen andre ansatte enn daglig leder

Lån til andres investeringer - § 14-16

Kommunene kan fortsatt ikke
lånefinansiere andres investeringer

Tilskudd til andre må finansieres over
driftsbudsjettet

Men ny lov innfører et unntak

- Tilskudd til andres investeringer kan finansieres over investeringsbudsjettet
- Unntaket gjelder i to type tilfeller
- En rekke vilkår må være oppfylt

Lån til andres investeringer – unntak (1)

§ 14-16 første ledd

En kommune kan lånefinansiere et tilskudd til en annen kommunes investering

men bare på områder hvor kommunene har et lovpålagt ansvar

En fylkeskommune kan lånefinansiere et tilskudd til en annen fylkeskommunes investering

men bare på områder hvor fylkeskommunene har et lovpålagt ansvar

Gjelder ikke mellom en kommune og en fylkeskommune

Lån til andres investeringer – unntak (2)

§ 14-16 andre ledd

En kommune kan lånefinansiere et investeringstilskudd til eget selskap

Men bare hvis

- kommunen alene, eller sammen med andre kommuner/fylkeskommuner, har bestemmende innflytelse i selskapet
- investeringen er et varig driftsmiddel og eies av selskapet
- investeringen er på et område hvor kommunen har et lovpålagt ansvar

Beløpsbegrensning på lånets størrelse

Avdrag på lån - § 14-18

- Lån skal nedbetales årlig – loven setter et minimumskrav
- Metoden for beregning av minimumsavdraget er **endret**
  - bedre samsvar mellom årlig kapitalslit og årlig nedbetaling

$$\text{Minimumsavdraget} = \text{Sum avskrivninger} \times \frac{\text{Rest lånegjeld}}{\text{Sum bokført verdi varige driftsmidler}}$$

- En god del kommuner får **økt** minimumsavdrag
- En god del av disse må skape rom for økte avdrag i budsjettet

DAGSKURS I KOMMUNELOVEN

FELLES
KL.10:00 – 10:50

En ny og moderne
kommunelov

FELLES
KL.10:50 – 11:15

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

PARALLELE SESJONER
KL.11:30 – 13:00

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

FELLES
KL.13:00 – 14:00

Lunsj

PARALLELE SESJONER
KL.14:00 – 15:45

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Reglene som begrenser mulige økonomiske disposisjoner

- Balansekravet og ROBEK
- Låneopptak
- Finansforvaltning og garantier

Økonomi-
bestemmelsene

Finans- og gjeldsforvaltning – vesentlig risiko –

§ 14-1 og § 14-13

- Forbudet mot å ta vesentlig finansiell risiko videreføres
  - § 14-1 gir en materiell grense for hva som er vesentlig risiko
  - Ikke fritt skjønn
- Det innføres en ugyldighetsregel
  - En avtale er ikke gyldig *hvis avtalemotparten forsto eller burde forstått* at avtalen innebærer vesentlig finansiell risiko
- Kommunene får en dokumentasjonsplikt overfor avtalemotpart

Finansreglementet - § 14-2 og § 14-13

- Kommunestyret skal fortsatt vedta et finansreglement
  - sette avkastnings- og risikoprofilen for forvaltningen, innenfor § 14-1
  - bestemmelser som sikrer at kommunen ikke tar vesentlig risiko
- Plikt til å lukke avvik og eventuelt endre reglementet
- Kommunedirektøren skal fortsatt rapportere
- Nærmere bestemmelser i forskrift

Kommunale garantier - § 14-19

- Fortsatt forbud mot å stille visse type garantier
  - garantier for næringsvirksomhet
  - garantier som innebærer vesentlig økonomisk risiko
- Garantivedtak skal som i dag godkjennes av departementet
  - garantier for små beløp trenger ikke godkjenning
- Nærmere regler i forskrift
- EØS-reglene om offentlig støtte

Hva er næringsvirksomhet? - § 14-19

En **helhetlig** vurdering av rettssubjektets virksomhet
(NOU 2016:4 kap. 19)

- Gevinstsiktemål?
- Hvilken type virksomhet drives?
  - Forretningsmessig – i et marked?
  - Mer ideell?
  - Ideell men med et kommersielt preg?
  - Både forretningsmessig og ideell?

Næringsvirksomhet – eksempler - § 14-19

TAKK FOR I DAG OG VEL HJEM!

En ny og moderne
kommunelov

Administrasjonen
Interkommunalt samarbeid
Kommunalt foretak

Folkevalgte og
folkevalgte organer

Hvilke muligheter gir ny
kommunelov?

Egenkontroll og
statlig tilsyn

Økonomibestemmelsene